

μάγγανα

Πέμπτη, 26 Ιουλίου 2012
5:51 πμ

Σημασία:

Μάγγανον = Fr. Mangonneau < Lat. Mangonium. Πολιορκητική ή ανυψωτική μηχανή. Ο χειριστής της: Μαγγανάρης ή Μαγγανάριος (Το Μαγγανάρης έπεζησε σαν επώνυμο)

Εγκυκλοπαιδικά

Σήμαινε:

- 1) Βαρούλκο, γερανός: «τείχη θαυμαστότατα ... στηλώσας ... εκτός μαγγάνων και πριών και άνευ εργαλείων» (Διήγ. πόλ. Θεοδ. 80).
- 2) Πολιορκητική μηχανή, καταπέλτης: « Το πρώτον μάγγανον ήτον έναν ξυλόκαστρον ... τρίτατον» (Μαχ. 48235).
«έφεραν μάγγανα και αργαλεία, ότι επετάσσαν πέτρες τόσο μακρά ως γιον καλόν δοξάριν» (Μαχ. 46214).
- 3) Δόκανο, παγίδα: « Εάν δε στήσουν μάγγανον πολλάκις να σε πιάσουν (ενν. εσένα την αλωπού) » (Διήγ. παιδ. 289).
- 4) Μηχάνημα

α) Συμπιεστικό μηχανήμα, πιεστήριο (ελαιοτριβείου, οινοποιείου, κ.ά. · πβ. και τσιπουρομάγγανον): + «στροφίδι μάγγανου» (Ερωτόκρ. Δ 1851· Ιστ. Μαρκ. 256)·

β) πιεστήριο επεξεργασίας υφασμάτων, κυρίως μεταξωτών, για να αποκτήσουν στιλπνότητα και ποικίλη διακόσμηση (λιγότερο πιθ. να πρόκ. για κλωστικό μηχανήμα ή αργαλειό κεντήματος): + «τα δε επιτραχήλια μέρος είναι μαγγάνου » (Παίσ., Ιστ.Σινά 662)

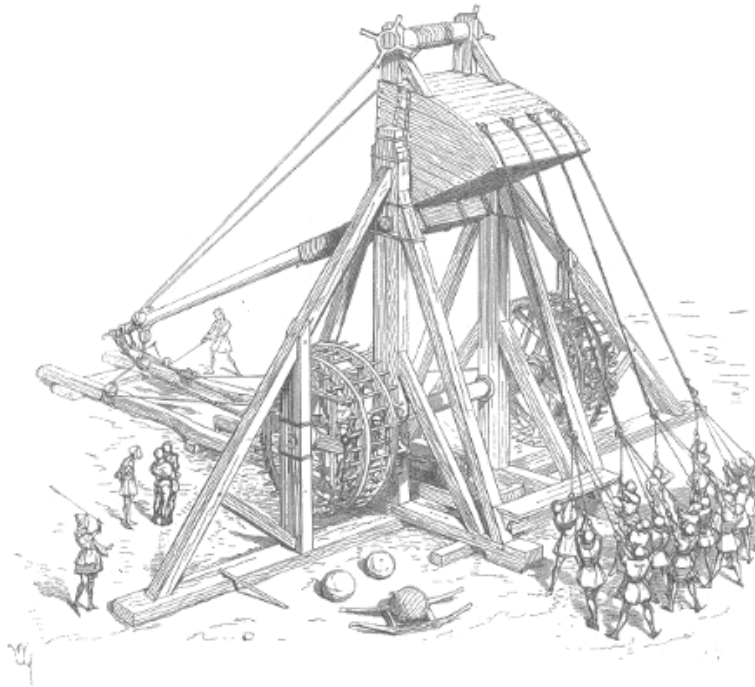
Βεβαια η αρχαια σημασια του μαγγανον ηταν λιγο διαφορετικη [261,591]

μαγγανευμα, τό (μαγγανεύω)· δείγμα ταχυδακτυλουργίας θαυματοποιίας, άγυρτεΐας | πληθ. μαγγανεύματα=τεχνάσματα απατεώνων, τσαρλατάνιές.

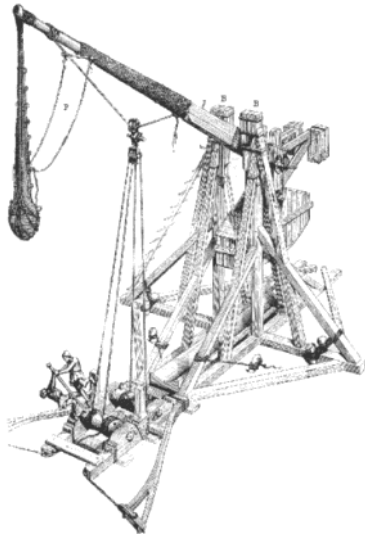
μαγγανευτής, 2* ό άπατών διά μαγγανειών, αγύρτης, γόης, ταχυδακτυλουργός, άπατεών. Έκ τοδ μαγγανεύω, μελ. ~σω (μάγγανον)· ώς μχβχ. εξαπατώ διά ταχυδακτυλουργιών || γοητεύω, μαγεύω, ματιάζω. 1) ώς άμβ., μετέρχομαι ταχυδακτυλουργικά τεχνάσματα η καΐ μαγγανευτικά μέσα, δέληγτρα, φίλτρα. Έκ χοδ μαγγανον, χο· πάν μέσον μαγγανείας, δέληγ-τρον, φίλτρον, πάν μέσον διά τοϋ οποιου εξαπατά τις ή μαγεύει (γοητεύει) || συσκευή ταχυδακτυλουργού, άγύρτου. — II = γάγγαμον (= δίκτυον κυνηγετικόν). Έχυμ.: μαγγανον" μαγγανεύω' συγγ. χφ ίρλ. meng (δόλος, άπατη), mengach (προδότης, άπατεών), παλ-πρωσ. manga (αύλοκόλαξ), σανσκρ. mafiju-h, mafi-jha-h (γόης, άξιέραστος)· χο λα χ. mangο (μεταπράτης, σωματέμπορος) είναι δάνειον εκ της Ελληνικής" *mang- (εξωραΐζω, στολιζω, παρουσιάζω τι ως ώρατον διά τσαρλατανισμών αρχικώς όμως εαΐμ. ζυμώνω) (*mag- (μεχά έρρίνου), γερμ. *mak-έν τφ παλ-γερμ. mahhon (ποιώ) κλπ.' έν πασι χοϋχοις ή πρωχαρχική σημασ είναι ή χοϋ ζυμώνειν, καχασκευ-άξειν έκ τηλού (βλ. μάγειρος, μαγενς, μαγίς, μάσσω). μαγεία, ή (μαγεύω)· ή δρησκεία (δεολογία) των Μάγων. 2) ή μαγική τέχνη. μάγειρεΐον, ό (μάγειρος)· τόπος μαγειρεύμα-τος, κατάσταση όπου παρατίθενται μαγειρευμένα φαγητά, ξενοδοχείον φαγητού. — II οι Μακεδόνες μάγειρεΐον ώνόμαζον και τήν χύτραν, τον λέβητα. μαγειρεύω (μάγειρος)· ώς και νυν, μαγειρεύω, ψήνω φαγητόν. 2) κρεουργώ, κόπτω, τεμαχίζω, κρέατα ώς κρεοπώλης. μαγειρικός, ή, όν (μάγειρος)· κατάλληλος (αρμόζων) διά μάγειρον, ή διά μαγειρικήν || επί προσ., έμπειρος εις τήν μαγειρικήν || ώς οϋσ. τό θηλ. ή μαγειρική (ένν. τέχνη). Ές αύτοϋ τό μαγειρικός, έπίρ. Εκ του προηγ.· κατά τόν τρόπον τοϋ μαγειρίου, μετάγειρικής έπιτηδειότητος, τεχνηέντως, καλλιτεχνικώς. μάγειρος, δ· ο,τι και νϋν, ό μάγειρος, «μάγερας», ο κρεουργός, ο κρεοπώλης, ο χασάτιης.

Έτυμ.: έκ ριζ. μα γ-ών μάσσω, μάζα, διότι ή καχασκευή άρτου ήτο αρχικώς τό κύριον εργον του μαγειριου. έν τη δωρ. διαλ. καΐ μάγιρος' πρβλ. μαγίς (=ζυμαρικόν, πλακούς), μάκτρα (σκάφη ζυμώνματος) λαχ. magis, γεν. magidis), μαγεύς (ζυμωτής)· παλ-ίρλ. maistre (γαυλός, καρδάρι), μεα-ίρλ. maistir (κτυπώ τό βούτυρο, βουτυροποιώ), bret. meza (ζυμώνω), gall, maedd (παλεύω, ζυμώνω μέ τούς γρόνθους μου), παλ-σλαβ. mazati (αλείφω), mazf (αλοιφή ιαματική ή αρωματική), maslo (βούτυρον, έλαιον, αλοιφή), άρμ. macanım (συγκολλώματι), άγγλ-σας ma-cian (πλάσσω), gemacian (ποιώ, προξενώ), maca gemaca (συνέταιρος), gemoecca (συνέταιρος, σύζυγος), παλ-σας. makon, gimakon (Ιδρώω, οικοδομώ), παλ-γερμ. mahh5n (συνάπτω, συνδέω), gamahha (σύζυγος), gamah (=^ax. commodum, voluptas), gi-mahho (=λαχ. (socius), gamah (= λαχ. aptus, ido-neus), ungamah (=λαχ. malus, minus idoneus), παλ-norr. makara συγκριχ. (καταλληλότερος, συμπερω-τερος)· ίαπ. *maE- (ζυμώνω, στιλβώνω, πιέζω), ίαπ. *maq- (ζυμώνω, πιέζω) έν χφ λαχ. maceria (φράκτης κήπου), macero (ζυμώνω, μαλάσσω), λεχχ.. makt (πιέζω, συνταράσσω), χσεχ. maikafi (πιέζω), βουλγ. madkam (ζυμώνω), έλλ. μάσσω (ρΑ. λ.). μαγεύμα, τό (μαγεύω)· τέχνασμα μαγευτικής τέχνης ή και τό αποτέλεσμα || έν τω πληθ. μαγεύμα· τα=θέληγτρα, φίλτρα, μάγια, μαγικά, ξόρκια || πάρα Πλουτ., λέγεται και επί τροφής παρεσκευασμένης μετά τέχνης. μόνγους, -ω., ο (μάσσων) ό ζυμωτής. — II ό άπομάττων, ό σπογγίζων.

Μάγγανον

Mangonneau

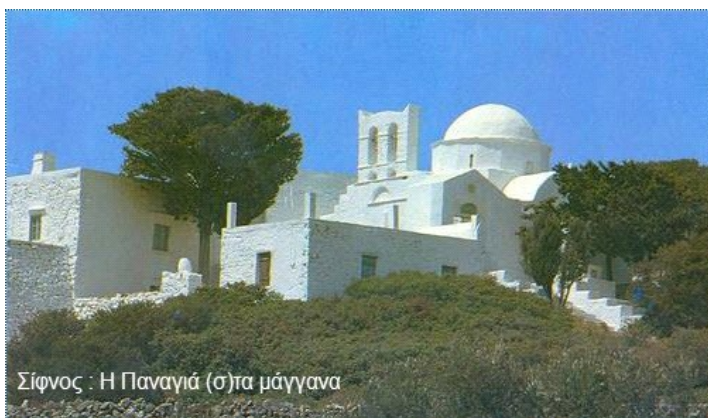
Η λέξη στον πληθυντικό ως τοπωνύμιο απαντάται και σήμερα.

Στην Κωνσταντινού Πόλη: «Μονή Αγίου Γεωργίου Μαγγάνων» (την εκτίσε ο Κωνσταντίνος ο Μονομάχος, στο σημερινό Σαραί-Μπουρνού) Στολ, Στην Θράκη υπάρχει παραλία των «Μαγγάνων»

Στην Σίφνο υπάρχει ένα υπέροχο συγκροτημα η «Παναγιά τα Μάγγανα». Η σωστή ονομασία πρέπει να είναι η «Παναγιά στα Μάγγανα». Προφανώς εκει:

α) Ή θα υπήρχε κάποιο ορυχείο και τα μάγγανα ήταν βιομηχανικά και οχι πολιορκητικά ή

β) Θα υπήρχε κάποιο λιοτρίβι και τα σχετικά συμπιεστικά μάγγανα. (βλ. παραπάνω 4.β)

Υπήρχε όμως και το οφφίκιον του «Κουράτορος των Μαγγάνων». Ο κουράτωρ των Μαγγάνων εφρόντιζε και διαχειρίζονταν την Βασιλική περιουσία.

Παράγωγα

Μαγγανεύω^{9123.353 [449]}

Μαγγανεύω (μάγγανον). Γοητεύω, άκαταῖ, μαγεύω διά τεχνικῶν ποτῶν, φαρμάκων, μηχανῶν καί ἄλλων τοιούτων. »Μαγγανεύειν πρός τοὺς θεοὺς«, μεταχειρίζομαι δεισιδαιμονικά μέσα, εὐλαβείας διά νά παρακινήσω τοὺς θεοὺς, ὡς παρὰ Πολυβ. κ. 29. »Γονυπετοῦσα καί μαγγανεύουσα πρός τοὺς θεοὺς«, μεταχειρίζομαι ὅλα τὰ δεισιδαιμονικά μέσα τῆς εὐλαβείας, διά νά παρακινήσω τοὺς θεοὺς. 2) ὡς καί τὸ, φαρμάκτω, διά τεχνικῶν μέσων στολλῶν, ἀρτύνω, νοθεύω τι, διά νά ἐλιύσω τοὺς ἀγοραστάς, Πλούτρχ. »Τὰ σιτία καί τὰ ἔψα μονοῦ μαγγανεύειν καί φαρμάττειν«, μέ κάθε λογῆς τεχνικά μέσα ἔπασχε διά τῆς μεξείας τῶν ἀρτυμάτων νά εὐμορφύνη καί νά νοθεύη τὰ φαγητά, τὸ Δατ. mangonizare. 3) Μαγγανεύειν ἀπάτην, ἀντί, κάμνω τεχνικῶς ἀπάτην, Ίταλ. Άχ. Τατ. σ. 690.

μαγκῶν [mangóno] -ομαι : 1α. στερεῶν κτ., ἔτσι ὥστε να μένει ακίνητο ή να κινεῖται δύσκολα: Φρόντισε να μαγκῶσεις την πόρτα για να μην κλείσει και μείνουμε έξω. || σκαλώνω: Μαγκώνει η πόρτα / το συρτάρι και δεν κλείνει. Μάγκωσε το τακούνι της σε μια τρύπα κι έπεσε κάτω. β. σφίγγω κτ. δυνατά και το συνθλίβω: Η πόρτα / η μηχανή τού μάγκωσε τα δάχτυλα.

2. (σπάν., προφ., για πρόσ.) α. πιάνω ή συλλαμβάνω κπ.: Τον μάγκωσε από το λαϊμό. Σε μάγκωσα, παλιοκλέφτη! β. (μτφ.) φέρνω κπ. σε δύσκολη θέση, σε αδιέξοδο- στριμώχνω: Ρῶτα το ένα, ρῶτα το άλλο, στο τέλος τον μάγκωσε ο ανακριτής. γ. (μτφ., μππ.) για συναισθήματα που φέρνουν σε δύσκολη θέση κπ.: Ύστερα από όσα συνέβησαν στην επίσκεψη ήταν μαγκωμένος. [^{*}μαγκανώνω με απλολογία^[1] [ganon > gon] < μάγκαν(ο) -ώνω]

[1] απλολογία ή συλλαβική ανομοίωση: Όταν δύο συνεχόμενες συλλαβές μιας και της αυτής λέξης αρχίζουν από το ίδιο ή όμοιο σύμφωνο, τότε αποβάλλεται ολόκληρη η πρώτη σχετική συλλαβή. Το γλωσσικό αυτό φαινόμενο οφείλεται στην τάση του ομιλητή να αποφύγει την επανάληψη της ίδιας άρθρωσης μέσα στα στενά όρια της λέξης. Π.χ.: α. άμφορεύς (αντί άμφιφορεύς), κελαινεφής (αντί κελαινονεφής), σκί-μπος (αντί σκιμπόπους), κέντρον (αντί κέντητρον) κ.ά. (α.ε.) β. δάσκαλος (αντί διδάσκαλος), αστροπελέκι (αντί αστραποπελέκι), λαίμαργος (αντί λαϊμόμαργος) κ.ά. (ν.ε.)

Ετυμολογία:

Mango, one who trims and sets out to the best advantage any kind of ware to make it more saleable. Also, a slave-merchant, as decking out his slaves. *Mango*, *mangōnis*, is short for *mangano*, *manganonis*, fr. *μάγγανον*, jugglery, illusion, deception. Or, as *μάγγανον* is also a drug, *mango* may be one who uses drugs for trimming and polishing things. ¶ Al. from Germ. *mangen*, to trade; allied to which is our fish-*monger*, &c.

Screen clipping taken: 5/10/2012 10:26 μμ

Βλ. 9372.249 [262]

Εικόνες

μαγανοπηναδο

Φράσεις

Επώνυμο: Μαγκανάρης

Τον βλέπω καπως μαγκωμένο : Δηλ . Χωρις ανεση περι το φερεσθαι και εκφραζεσθαι.

Τον μαγκώσανε οι μπάτσοι : Τον συνέλαβαν οι αστυφύλακες.

Αναφορές

ΑΣ3 Βυζαντινό Λεξικό - Copyright© 2012 by Aris Stougiannidis